

Bibliometri på svenska universitet och högskolor

En lägesrapport 2009

Bakgrund och syfte

I instruktionerna till SUHF/Forum för bibliotekschefer:s arbetsgrupp för bibliometri gavs gruppen i uppdrag att inventera användningen av bibliometri vid svenska högskolor.

Under november 2007 genomförde Marianne Hällgren, Linköpings universitetsbibliotek, en inledande intervjuenkät om lärosätenas bibliometriversamhet, i vilken större delen av landets bibliotekschefer tillfrågades. Denna ledde fram till ett beslut i arbetsgruppen att sätta samman en webbenkät för att effektivt och enhetligt fråga samtliga universitet och högskolor och underlätta framtida uppföljningar av en verksamhetsgren i snabb förändring.

En första enkät genomfördes sommaren 2008 och ledde till en rapport, sammanställd av Håkan Carlsson, Göteborgs universitetsbibliotek. Den finns på <http://hdl.handle.net/2077/18182>.

En andra omgång av enkäten gjordes under sommaren 2009. Resultaten redovisas här.

2. Metod

Datainsamlingen gjordes med hjälp av en webbenkät. Frågorna i enkäten var samma som 2008; i något fall hade formuleringen förtydligats. Enkäten distribuerades till bibliotekschefer (överbibliotekarier eller motsvarande) vid svenska universitet och högskolor i SUHF:s medlemsregister. Totalt 40 lärosäten kontaktades och alla svarade (mot 38 2008). Två av lärosätena i SUHF:s lista (Dramatiska institutet och Operahögskolan) fick inte enkäten eftersom lämplig kontaktperson saknades. Enkäten sändes ut i mitten av juni och svaren registrerades mellan 23 juni och 18 september 2009.

Enkäten besvarades i de allra flesta fallen (31/40) av överbibliotekarien/motsvarande. I sex fall hade uppgiften delegerats till en person med tjänstebenenämningen bibliometriker.

3. Avgränsningar och osäkerhet

Den största felkällan bör vara att endast en person användes för att företräda varje lärosäte. Enkäten visar att bibliometri pågår i många delar av organisationen och det är inte säkert att bibliotekschefen har kännedom om all aktivitet. Om bara en person skall tillfrågas, så tror vi dock att bibliotekschefen har bäst möjlighet att företräda lärosätet i dessa frågor.

4. De konstnärliga högskolorna

Fem av lärosätena i enkäten är konstnärliga högskolor (Konsthögskolan, Konstfack, Musikhögskolan, Danshögskolan, Teaterhögskolan). Samtliga dessa har liksom föregående år svarat att ingen bibliometrisk verksamhet förekommit inom lärosätet, att inget intresse för sådan finns, och att ingen ändring väntas inom det närmaste året. Svaren är naturliga eftersom bibliometrin (åtminstone för närvarande) är inriktad på mäta vetenskaplig publicering, medan dessa högskolor i huvudsak sysslar med produkter av annan art.

Vid bedömningen av de svar som presenteras nedan bör man alltså ta hänsyn till att bibliometriska metoder i dagsläget bara har relevans för 35 av de 40 svarande lärosätena.

5. Resultat

18 av 40 lärosäten, dvs knappt hälften, svarade att *organiserad bibliometrisk analys* förekom någonstans på lärosätet (mot 13 2008). Ett 19:e (Karlstad) kan räknas in i gruppen, eftersom de redovisade att de har bibliotekspersonal med bibliometriska arbetsuppgifter.

Tabell 1. Lärosäten med organiserad bibliometrisk verksamhet 2009 (* nytilkomna sedan 2008)

Blekinge tekniska högskola (*)
 Chalmers
 Göteborgs universitet
 Högskolan i Borås
 Högskolan i Gävle (*)
 Karlstads universitet (*)
 Karolinska institutet
 Kungliga tekniska högskolan
 Linköpings universitet
 Luleå tekniska universitet (*)
 Lunds universitet
 Malmö högskola (*)
 Mittuniversitetet (*)
 Stockholms universitet
 Sveriges lantbruksuniversitet
 Umeå universitet
 Uppsala universitet
 Växjö universitet
 Örebro universitet

Man kan observera att samtliga svenska universitet nu finns med på listan (utom Handelshögskolan i Stockholm).

Utöver lärosätena med organiserad bibliometrisk verksamhet angav 9 att *enskilda bibliometriska analyser* genomförts. Totalt 28/40 (dvs 70%) redovisade alltså någon form av bibliometrisk verksamhet.

Beträffande *ändamålet* med (de organiserade) analyserna fick vi 54 svar från 19 lärosäten. Intressant är att 15/19 använde bibliometri för medelsfördelning (mot 10/13 2008).

Hela listan:

- medelsfördelning inom lärosätet	15
- orientering för lärosätet	15
- orientering för enskild forskare	9
- redovisning till departement el annan extern myndighet	8
- tjänstetillsättningar	3
- befordringsärenden	2
- annat	2

Var utfördes analyserna? Av 18 lärosäten med organisatorisk bibliometrisk verksamhet svarade 9 att verksamheten uteslutande låg på biblioteket, 5 att verksamhet bedrevs både på biblioteket och annan stans, och 4 att verksamheten låg utanför biblioteket. Som "övriga aktörer" angavs i tre fall externa konsulter, i sex fall lärosätets ledning, samt i två fall institutioner med särskilt intresse för bibliometri (Sociologiska inst/Inforsk i Umeå, Bibliotekshögskolan i Borås).

Beträffande *yrkesbakgrunden* hos dem som utför (organiserade) analyser är fördelningen ganska jämn mellan bibliotekarier och forskare/ämnesspecialister fortfarande ganska jämn (10 bibliotekarier, 12 forskare, 2 övrig akademisk ämnesutbildning, överlapp mellan kategorierna kan givetvis förekomma).

Totalt 18 bibliotek rapporterade att de har *personal med bibliometri som arbetsuppgift* (mot 10 2008). Förutom de 14 som rapporterat "organiserad bibliometrisk verksamhet förlagd till biblioteket", och Karlstad, så hittar man här också Gävle, Umeå och Uppsala som rapporterat att bibliometrin ligger utanför biblioteket. I Uppsalas fall förklaras detta med att biblioteket deltar som rådataleverantör mha publikationsdatabasen DiVA.

De följande frågorna riktade sig bara till bibliotek med bibliometrisk personal:

Varifrån kom initiativet till bibliotekets bibliometriska verksamhet? 9/18 svarade "från biblioteket", 8/18 "från lärosätets ledning" och 1/18 "från fakultetsnämnderna".

Hur många som arbetar med bibliometri på biblioteken redovisas i följande tabell, både räknat i *antal personer* och i *årsarbeten*. Totalt redovisades 41 biblioteksanställda med bibliometriska arbetsuppgifter, mot 30 2008. Antalet årsarbeten kan inte summeras, eftersom endast intervall har angivits. Man kan dock konstatera att sex bibliotek avdelar en hel tjänst eller mer åt bibliometri. Man ser också att av de 10 bibliotek som redan 2008 hade bibliometrisk personal har 4 rapporterat en ökning, 3 oförändrad personalinsats och 3 en minskning.

Tabell 2. Bibliometrisk personal på biblioteken

	2008		2009	
	pers	årsarb	pers	årsarb
Blekinge tekniska högskola			2	0,1-0,4
Chalmers	1	0,5-0,9	1	0,5-0,9
Göteborgs universitet	3	1,0-1,4	2	1,5-1,9
Högskolan i Borås	2	0,1-0,4	1	0,1-0,4
Högskolan i Gävle			2	0,1-0,4
Karlstads universitet			1	0,1-0,4
Karolinska institutet	7	1,0-1,4	8	2,0-2,4
KTH	2	0,5-0,9	3	1,5-1,9
Linköpings universitet	5	0,5-0,9	5	1,5-1,9
Luleå tekniska universitet			3	0,5-0,9
Lunds universitet	3	1,5-1,9	2	1,0-1,4
Mittuniversitetet			1	0,5-0,9
Sveriges lantbruksuniversitet			3	0,5-0,9
Stockholms universitet	2	1,0-1,4	2	1,0-1,4
Umeå universitet			2	0,1-0,4
Uppsala universitet	2	0,5-0,9	2	0,1-0,4
Växjö universitet	2	0,5-0,9	1	0,1-0,4
Örebro universitet	1	0,1-0,4		

Vilka problem upplevs som mest kritiska för bibliometriarbetet på biblioteken? 17 av de 18 berörda biblioteken lämnade totalt 28 svar. 2008 kom 18 svar från 10 bibliotek (exklusive svaret från en mindre högskola som inte bedrev bibliometrisk verksamhet och som saknade allt). Svarens fördelning:

	2008	2009
Tillgång till rådata	7	9
Tillgång på kompetensutveckling	2	5
Brist på samordn mellan lärosäten	3	7
Brist på stöd från ledningen	1	0
Annat: brist tid/resurser	3	1
Annat: organisationsbeslut saknas	1	2
Annat: oklara krav från statsmakterna		2
Annat: brist på metoddiskussion	1	
Annat: rådatakvalitet		2

Problembilden är alltså ungefär densamma som förra året (förutom att forskningsproppens indikator har satt sina spår). De tre huvudproblemen (rådata, samordning och utbildning) ligger i centrum för bibliometrigruppens område, vilket pekar på fortsatt behov av vår verksamhet.

På frågan om man använde något *särskilt tekniskt stöd* för bibliometriarbetet hade sju svar lämnats. De mest ambitiösa satsningarna rapporterades av Karolinska (egen global bibliometrisk databas med data från Thomson-ISI), Göteborg (egen bibliometrisk databas med data från många olika källor, inkl bibliometriska från CWTS) och Lund (bibliometrisk rapportfunktion i lokal publikationsdatabas + bibliometriska data från CWTS). – Sedan enkäten gjordes har även Chalmers skapat en lokal bibliometrisk databas med referensdata från CWTS.

De tre sista frågorna riktade sig åter till alla.

På frågan om hur *intresset för bibliometri* utvecklats på lärosätet under *de senaste 6 månaderna* svarade 25/40 (62,5%) att intresset ökat, 8/40 (20%) att det var i stort sett oförändrat och 7/40 (17,5%) att inget intresse märkts. Till detta kan läggas att i åtminstone några fall (som Lund och Göteborg) torde svaret "oförändrat" innebära "på oförändrat hög nivå". Frånsett de fem konstnärliga högskolorna var det bara två lärosäten som rapporterade "inget intresse".

Svaren från 2008 var mycket likartade (ökat intresse hos 24/38). Man kan alltså konstatera att den bibliometriska trenden håller i sig.

Frågan om *antalet årsanställda inom bibliometriversamhet väntades öka* inom lärosätet det närmaste året hade av några missuppfattats som att gälla "lärosätet exklusive biblioteket". Med korrektion för detta blev svaren att 20/40 tror på fler bibliometriker (mätt i årsarbeten) inom lärosätet som helhet medan 17/40 tror på fler inom biblioteket. Eller annorlunda uttryckt: nästan hälften av biblioteken räknar med (eller hoppas på) en personalmässig expansion av bibliometrin under det kommande året. 8 av dem som tror på ökning har ingen verksamhet idag; om förhoppningarna slår in kommer antalet bibliotek med bibliometriversamhet att öka från 18 till 26.

För att sätta denna optimism i perspektiv kan man nämna att 2008 trodde 23 bibliotek på ökat antal årsanställda under kommande år, medan utfallet blev en ökning hos nio av dem och en minskning hos ett.

18.9.2009 (rev 26.10.2009)

Tore Lund

Chalmers bibliotek